

Кравченко Людмила,
провідний науковий співробітник
Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків

**АТРИБУЦІЯ ТВОРІВ СЕВРСЬКОЇ ПОРЦЕЛЯНИ.
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРЕДМЕТІВ СЕРВІЗУ «ІЗ ЗЕЛЕНИМИ СТРИЧКАМИ»
З КОЛЕКЦІЇ МУЗЕЮ ХАНЕНКІВ**

Важливою частиною колекції декоративного мистецтва Музею Ханенків є твори з порцеляни. У фондах зберігається посуд та пластика, що були виготовлені на кращих виробництвах Європи. Фарфор Севрської королівської мануфактури входить в трійку лідерів за кількістю, якістю та різноманітністю.

В цій статті розглянемо методи атрибуції севрської порцеляни. Перше, що цікавить дослідника після встановлення типу предмету, це марка. З 1753 року на виробках Королівської мануфактури з'явилися дві перехрещені літери LL [1, 9]. Однак, марка на денці предмету вказує не тільки на його приналежність до відомого виробництва, а й допомагає датувати річ. В цьому допомагає аналіз написання марки та читання літер біля неї. Різноманітні позначки поряд із маркою можуть вказати на ім'я художника чи позолотника. Окрім розшифрування такої порцелянової «грамоти», слід проаналізувати характер нанесення фарб і золоти.

В колекції музею зберігаються два відерця та дві чашки з характерним декором: зеленими хвилястими стрічками та гірляндами дрібних квіток по білому фону. В інвентарній книзі Музею відерця записані як «кашпо». Аналіз аналогій та типового складу десертних сервізів Севрської мануфактури дає можливість зробити висновок, що такої форми відерця з ручками-мушлями використовували для охолодження пляшки. Його заповнювали подрібненим льодом, аби напої лишалися холодними впродовж усього бенкету. В документації виробництва ця форма має назву *Seau à bouteille* (відро для пляшки) [1, 218]. Так само спираючись на знання типових форм посуду севрських десертних сервізів, можна встановити призначення маленьких чашок на низькій ніжці у вигляді дзвіночка з фігурною ручкою. Їх використовували для м'якого морозива (*Tasse à glace* – з фр. чашка для морозива). Вважається, що така форма посуду увійшла в моду завдяки маркізі де Помпадур. У 1754 році вона придбала маленьку севрську тацю з чотирма чашками для морозива [2, 154].

На денцях відерець є марки, нанесені синім кольором від руки: перехрещені літери LL, в середині яких – F. Літера вписана в марку означає рік випуску предмету. За хронологією севрських марок «F» припадає на 1758 рік [3, 141]. Відомі випадки, коли літеру року ставили поряд із маркою, або не ставили маркування взагалі, якщо не вистачало місця. Наприклад, чашка для морозива з колекції Музею має маленьку марку всередині, яку важко прочитати, а парна до неї – взагалі без позначки. Окрім того, на цих творах є інші відмітки, що вказують на ім'я художника. На відерцях біля марки промальовано синім кольором гілку із трьома листками. Робота зі списками відомих майстрів Севрської мануфактури дала можливість встановити автора розпису цих предметів: Жан-Рене Дюбуа (Jean-Rene Dubois) [3, 152]. Він працював на виробництві як художник квітів з 1756 року, у 1759 році припинив роботу [3, 73]. На денці чашки для морозива також є характерний знак, що належить Венсану Тайандьє (Vincent Taillandier) [3, 153]. Він входив до штату художників з 1753 року [3, 130].

Твори з аналогічним декором та маркуванням (з датами 1757 – 1758 рр.) зберігаються в таких музеях Європи: сервіз у колекції Музею історії мистецтв у палаці Говбург (Відень, Австрія) [4], тарілки – у зібранні Лувра (Париж, Франція) [5], а також в Музеї декоративного мистецтва (Париж, Франція) [6], блюдця на ніжці – в Королівському палаці (Стокгольм, Швеція) та в Музеї Фіцвільяма (Кембридж, Велика Британія) [7]. Всі ці предмети належали до сервізу, що експонується в палаці Говбург.

Великий сервіз із обідньою та десертною частинами, декорований переплетеними зеленими стрічками та квітковими гірляндами, був занесений до реєстру продажів Севрської мануфактури у грудні 1758 року. Це був дарунок австрійській імператриці Марії-Терезії від французького короля Людовіка XV, який мав сприяти зближенню між країнами. Це замовлення вважається одним із найдорожчих посольських дарунків XVIII століття. [8, 84]

Отже, встановивши тип предмету, проаналізувавши характер розпису та марки, та ознайомившись з доступними аналогіями, можна зробити висновок, що чотири предмети з колекції музею належать до відомого сервізу з зеленими стрічками.

Список використаної літератури

1. Бирюкова Н.Ю., Казакевич Н.И. Севрский фарфор XVIII века. Каталог коллекции. – Издательство Государственного Эрмитажа. Санкт-Петербург, 2005.
2. D'Albis A, Préaud T. La Porcelaine de Vincennes. – Paris, 1991.
3. Dauterman C. C. Sèvres Porcelain: Makers and Marks of the Eighteenth Century. – Metropolitan Museum of Art, 1986.

4. URL: <https://www.hofburg-wien.at/en/about-the-location/silver-collection/sevres-and-meissner-service/> (Last accessed: 20.09.2019)
5. URL: <http://museumlabor.fr/exhibition/07/artwork.html> (Last accessed: 20.09.2019)
6. URL: <http://collections.lesartsdecoratifs.fr/assiette-30> (Last accessed: 20.09.2019)
7. URL: <https://webapps.fitzmuseum.cam.ac.uk/explorer/index.php?oid=93544> (Last accessed: 20.09.2019).
8. Schwartz S. A Family Affair: Maria Theresa's Green Ribbon Sevres Porcelain Service. – Journal of the French Porcelain Society, London, 2015.